

แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

Administrative Guidelines for the One-Baht-Per-Day Community Welfare Fund in Kotabaru Subdistrict Municipality, Raman District, Yala Province, Thailand

ไชพล เจ๊ะอาแม¹, กอนานู แซ่เมาะ¹, อาพีซี ตาตอเลาะ¹, คมวิทย์ สุขเสณีย์¹

¹หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต, สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนวันละบาท การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ประธานและรองประธานกลุ่มกองทุน จำนวน 4 คน 2) คณะกรรมการกองทุน จำนวน 5 คน 3) สมาชิกกองทุน จำนวน 5 คน 4) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโกตาบารู จำนวน 1 คน คัดเลือกแบบเจาะจง การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลพิจารณาจากบทบาท และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนโดยตรง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารจัดการกองทุนประกอบด้วย 8 ขั้นตอน 1. จุดประกายความคิดและการสร้างความเข้าใจ 2. การค้นหาและใช้ศักยภาพ/ทุนชุมชน 3. การขยายและพัฒนาแกนนำ 4. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น 5. การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 6. การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีส่วนร่วม 7. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 8. การขยายผลและพัฒนาสู่ความยั่งยืน ในส่วนที่ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกองทุน พบว่ามี 4 ด้าน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

คำหลัก: กองทุนวันละบาท, กระบวนการบริหารจัดการ, สวัสดิการชุมชน, การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to examine the management process of the One-Baht-Per-Day Welfare Fund and to investigate the problems and obstacles in its management. The study employed a qualitative research approach. The key informants consisted of 15 participants, including four chairpersons and vice-chairpersons of the fund group, five committee members, five fund members, and the mayor of Kota Baru Subdistrict Municipality. The informants were selected through purposive sampling based on their roles and direct experience related to fund management. The research instrument was a semi-structured interview guide. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions and were analyzed using content analysis. The findings revealed that the fund management process consisted of eight stages: initiating ideas and building mutual understanding; identifying and utilizing community potential and capital; expanding and developing core leaders; coordinating with local agencies; establishing the community welfare fund; participatory fund management; monitoring and evaluation; and expansion and development toward sustainability. The problems and obstacles in fund management were identified in four aspects: personnel, budget, management, and materials and equipment. The findings can serve as empirical evidence for policy formulation, planning, and the development of fund management guidelines in accordance with the needs of people in the area.

Keywords: One-Baht-Per-Day Fund, management process, community welfare, participation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยมีมากขึ้นและถูกหยิบยกให้เป็นประเด็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยส่งผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียมทางสังคม การขาดโอกาส ขาดสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้คนรวยกับคนจน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงนำมาสู่การพัฒนากระบวนการสวัสดิการชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นบนฐานความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมในปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันและนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย คือ ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิมหรือสัจจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท การสมทบจากรัฐโดยผ่านช่องทางสถาบัน

พัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) หนึ่งส่วน และการสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหนึ่งส่วน ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างกว้างขวาง (คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ, 2553)

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่หนึ่งๆ ด้วยความสมัครใจและมีความประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน โดยประชาชนช่วยกันคิด ร่วมกันสร้างระบบ ร่วมกันบริหารจัดการ และร่วมกันรับผลประโยชน์ กองทุนสวัสดิการชุมชนจึงเป็นกองทุนที่ทุกคนเป็นเจ้าของโดยในระยะก่อตั้ง เงินกองทุนจึงได้มาจากสมาชิกในรูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดขึ้น เช่น การออมวันละบาท การนำรายได้จากผลกำไรจากกลุ่มออมทรัพย์ และกองทุนต่าง ๆ ที่มีในชุมชนเข้ามาสมทบ นอกจากนี้ เงินกองทุนอาจมาจากแหล่งอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างประเทศ ตลอดจนรายได้จากการดำเนินงานของกองทุน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2552)

เทศบาลตำบลโกตาบารู เป็นชุมชนที่ได้ร่วมกันจัดตั้งระบบสวัสดิการชุมชนด้วยการรวมกลุ่มระดมทรัพยากรทางการเงินจากสมาชิก และการใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นสำคัญ ทั้งการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เน้นการพึ่งตนเองผ่านการรวมตัวเพื่อเรียนรู้ ตัดสินใจ และร่วมแรงร่วมใจในการบริหารจัดการ พร้อมกับจัดสรรผลที่เกิดขึ้นไปยังสมาชิกทุกคนในรูปแบบสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชนร่วมกัน พร้อมทั้งเพื่อแผ้วถางความช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการเกื้อกูลสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้านสิ่งของ เงิน หรือปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลโกตาบารูดำเนินงานโดยชุมชนเป็นรากฐานผ่านกระบวนการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลโกตาบารู มีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 1,865 ราย ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู จำนวน 4 หมู่บ้าน 1,774 ครัวเรือน จำนวนประชากร 5,952 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา) โดยมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ ด้านการเกิด เมื่อสตรีซึ่งเป็นสมาชิกคลอดบุตร จะได้รับเงินค่าทำขวัญบุตร ด้านการรักษาพยาบาลและสาธารณสุข ในกรณีเจ็บป่วย จะได้รับเงินชดเชยการขาดรายได้เนื่องจากเจ็บป่วย ด้านการเสียชีวิต จะได้รับสวัสดิการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานศพ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จะได้รับสวัสดิการการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 พันต่อปี เป็นเงินทุนละ 20,000 บาท ที่สมาชิกสวัสดิการกองทุนวันละบาทจะได้รับ และปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลโกตาบารู มีจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี แต่ละปีมีการจ่ายสวัสดิการให้แก่สมาชิกกองทุนฯ ตามระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลโกตาบารู เป็นจำนวนมาก (รอนิง ดอเลาะหะวอ, 2569)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาทในพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อที่จะทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาทในปัจจุบัน ที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาทที่เข้มแข็งและปัญหา อุปสรรค ในการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ข้อจำกัดหรือปัจจัยที่ขัดขวางการวางแผน การดำเนินงาน และการจัดการกองทุน ในพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

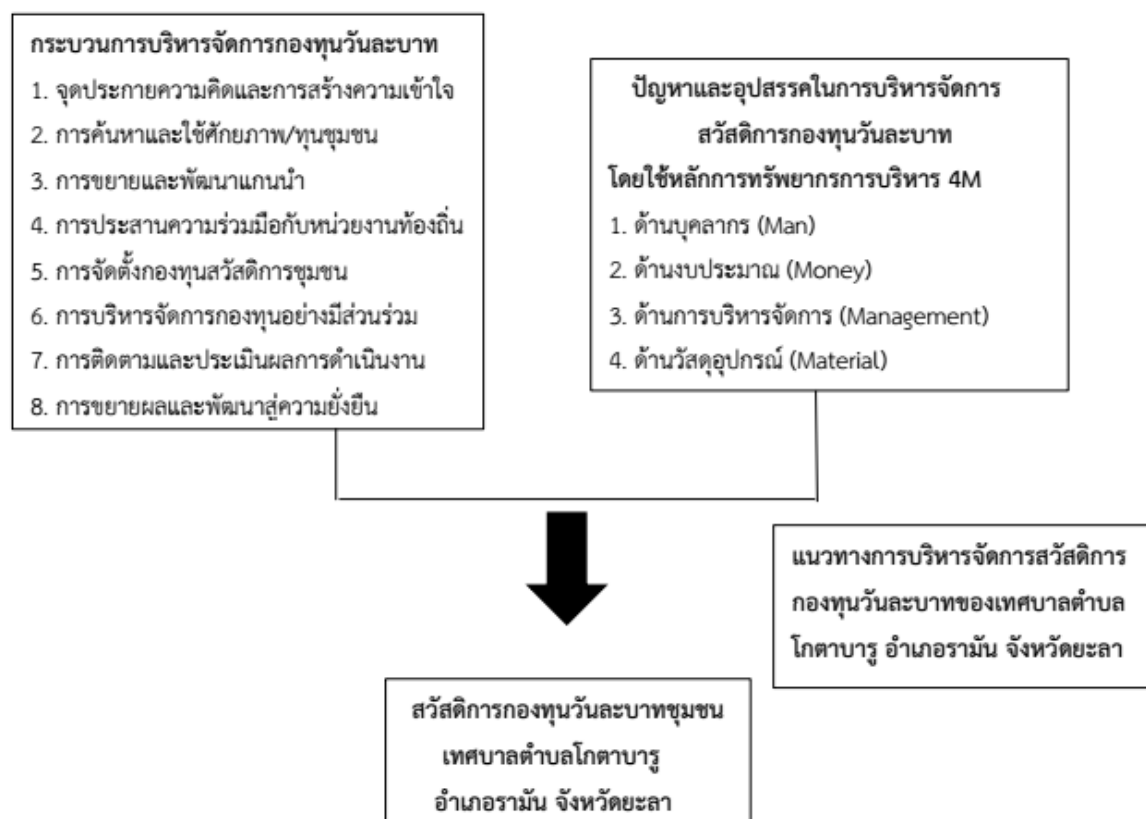
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบแนวทางการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการวันละบาทของเทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
2. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการวันละบาท อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุน
3. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการได้
4. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุนวันละบาทตามกรอบแนวคิดกระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จุดประกายความคิดและการสร้างความเข้าใจ 2) การค้นหาและใช้ศักยภาพหรือทุนชุมชน 3) การขยายและพัฒนาแกนนำ 4) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น 5) การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 6) การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีส่วนร่วม 7) การติดตามและประเมินผล และ 8) การขยายผลและพัฒนาสู่ความยั่งยืน รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการตามกรอบทรัพยากรการบริหาร 4M ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และด้านการบริหารจัดการ (Management) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีบทบาทและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนวันละบาท ประกอบด้วย 1) ประธานและรองประธานกองทุน จำนวน 4 คน 2) คณะกรรมการกองทุน จำนวน 5 คน 3) สมาชิกกองทุน จำนวน 5 คน และ 4) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโกตาบารู จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้น

ตามกรอบแนวคิดกระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน และกรอบทรัพยากรการบริหาร 4M โดยผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความสอดคล้องของคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลภาคสนามอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบกองทุน รายงานการประชุม และเอกสารการดำเนินงานของกองทุน เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม และการตรวจสอบข้อมูลกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสารมาจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน และกรอบทรัพยากรการบริหาร 4M จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาทของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลัก คือ 1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท ของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) โดยสรุปผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท (ตามกรอบกระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน) จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาทของเทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอนตามกรอบกระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จุดประกายความคิดและการสร้างความเข้าใจ การริเริ่มกองทุนเกิดจากแนวคิดของฝ่ายบริหารเทศบาลที่ต้องการจัดให้มีระบบสวัสดิการช่วยเหลือประชาชนในระดับชุมชน ในระยะเริ่มต้น มีการนำเสนอแนวคิดต่อที่ประชุมกลุ่มผู้สูงอายุเป็นลำดับแรก ก่อนขยายสู่ประชาชนทั่วไปอาสาสมัคร (อส.) และสมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทในฐานะกลไกของท้องถิ่นที่เข้าร่วมรับทราบแนวทางและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน อย่างไรก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นสมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจหลักการของกองทุนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องเงื่อนไขการสะสมเงินและการรับสวัสดิการ จึงต้องมีการประชุมชี้แจงเพิ่มเติม

2. การค้นหาและใช้ศักยภาพ/ทุนชุมชน การดำเนินงานอาศัยศักยภาพของผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และเครือข่ายบุคคลในพื้นที่เป็นฐานสำคัญ แม้ไม่มีการสำรวจทุนชุมชนอย่างเป็นทางการ แต่มีการใช้โครงสร้างเทศบาลและความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชนเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อน กองทุน

3. การขยายและพัฒนาแกนนำ ภายหลังจากจัดตั้งกองทุน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารและกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน แกนนำในพื้นที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ด้านทะเบียน การเงิน และการประสานงาน ในระยะเริ่มต้น แกนนำยังต้องอาศัยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แต่เมื่อมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้น การดำเนินงานมีความเป็นระบบและมีความมั่นใจมากขึ้นตามลำดับ

4. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น การดำเนินงานกองทุนมิได้อาศัยเพียง กลไกของเทศบาลเท่านั้น แต่ยังได้รับแนวทางสนับสนุนเชิงนโยบายจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับประเทศแม้ พอช. จะไม่ได้ เข้ามาบริหารจัดการโดยตรงในระดับพื้นที่ แต่มีบทบาทในเชิงกรอบแนวคิด แนวทางการดำเนินงาน และ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้การจัดตั้งกองทุนในพื้นที่มีทิศทางที่สอดคล้อง กับแนวทางระดับประเทศการเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดของ พอช. ช่วยเพิ่มความชัดเจนด้านหลักเกณฑ์ และสร้างความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานในระดับชุมชน

กองทุนวันละบาทเริ่มดำเนินการประมาณปี พ.ศ. 2559 โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดระบบ สวัสดิการช่วยเหลือประชาชนกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ระยะแรกมีการหารือร่วมกับ กลุ่มแม่บ้าน อสม. และบุคคลที่มีบทบาทในชุมชน ก่อนจัดประชุมผู้สูงอายุจำนวน 2 ครั้ง เพื่อชี้แจง หลักการและสิทธิประโยชน์

5. การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ช่วงเริ่มต้น ระบบเอกสารและการบริหารจัดการยังไม่ ชัดเจน เนื่องจากกองทุนยังไม่ได้อยู่ภายใต้โครงสร้างเทศบาลอย่างเต็มรูปแบบ ต่อมามีการนำกองทุนเข้าสู่ โครงสร้างเทศบาลตำบลโกตาบารู และแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกหมู่บ้าน รวมถึงสมาชิกสภาเทศบาล โต๊ะอิหม่าม และจิตอาสาเข้าร่วมดำเนินงานโดยไม่มีค่าตอบแทนขณะเดียวกัน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำด้านระบบบริหารจัดการ และสนับสนุนงบประมาณสมทบตาม รูปแบบ “1 บาท 3 ส่วน” ส่งผลให้กองทุนมีความมั่นคงและสามารถกำหนดสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจน เช่น เงินช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต 12,000 บาท และค่ารักษาพยาบาลวันละ 200 บาท ไม่เกิน 15 วันต่อปี แม้ใน ระยะแรกประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจและมองว่าการสมทบปีละ 365 บาท เป็นภาระ แต่เมื่อมีการชี้แจง อย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกเพิ่มจากประมาณ 30 คน เป็นมากกว่า 1,800 คน ในปัจจุบัน สะท้อนถึงการ ยอมรับและความเชื่อมั่นต่อกองทุนในระดับชุมชน

6. การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีส่วนร่วม กองทุนมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกหมู่บ้าน (หมู่ 1-4) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน อสม.

โต๊ะอิหม่าม และประชาชนจิตอาสา มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ เช่น ประธาน รองประธาน และற்றுญิก
อย่างเป็นระบบเงินกองทุนฝากไว้ที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกำหนดผู้ลงนาม
ร่วมกัน 3 คน ในการเบิกจ่าย เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ กองทุนมีการประชุมสม่ำเสมอ และเปิด
โอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นด้านการช่วยเหลือ กำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายชัดเจน และ
พิจารณาช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสเป็นรายกรณี ส่งผลให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและเข้าร่วมกองทุนอย่าง
ต่อเนื่อง

7. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน กองทุนใช้การประชุมเป็นกลไกหลักในการ
ติดตามและประเมินผล ทั้งการประชุมคณะกรรมการและการประชุมสมาชิก โดยมีการรายงานจำนวน
สมาชิก รายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลืออย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกได้รับทราบข้อมูลร่วมกันอย่าง
โปร่งใส การประชุมสมาชิก เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็น แนวทางการดำเนินงาน หรือข้อเสนอเพื่อ
ปรับปรุงกองทุนได้อย่างเปิดกว้าง หากพบประเด็นปัญหาจะมีการหารือร่วมกันและดำเนินการแก้ไขทันที

8. การขยายผลและพัฒนาสู่ความยั่งยืน การขยายสมาชิกเป็นไปโดยความสมัครใจ
ใช้กระบวนการสื่อสารแบบบอกต่อ เมื่อประชาชนเห็นผลการช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม ความเชื่อมั่นจึง
เพิ่มขึ้นตามลำดับ

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน (ตามกรอบทรัพยากรการบริหาร
4M) จากการวิเคราะห์ตามกรอบ 4M พบว่าปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการ
จัดตั้งกองทุน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบุคลากร (Man) ในช่วงเริ่มต้น สมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจหลักการของกองทุนและ
การสมทบวันละ 1 บาท ทำให้เกิดความลังเลในการสมัคร ต้องมีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจผ่านเวที
หมู่บ้าน มัสยิด และกิจกรรมของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อสมาชิกเห็นผลการช่วยเหลือที่เป็น
รูปธรรม ความเข้าใจและความร่วมมือจึงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2. ด้านงบประมาณ (Money) กองทุนใช้เงินสมทบจากสมาชิกเป็นฐานหลัก และได้รับการ
สนับสนุนสมทบจากเทศบาล รวมถึงการสนับสนุนจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภายใต้รูปแบบ “1 บาท
3 ส่วน” แม้ในระยะแรกงบประมาณยังไม่สูงมาก แต่ไม่พบปัญหาสภาพคล่องที่กระทบต่อการจ่ายสวัสดิการ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ช่วงแรก ระบบเอกสารและการจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็น
ระบบ เนื่องจากกองทุนเพิ่งเริ่มดำเนินงาน ต่อมามีการพัฒนาแบบฟอร์ม จัดทำทะเบียนสมาชิก และระบบ
สรุบบัญชีที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานเป็นระเบียบและตรวจสอบได้มากขึ้น

4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) ระยะแรกการประสานงานและการแบ่งบทบาท
หน้าที่ของคณะกรรมการยังต้องใช้เวลาในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการกำหนดโครงสร้างชัดเจน
จัดประชุมสม่ำเสมอ และได้รับคำแนะนำด้านระบบบริหารจัดการจาก พอช. การดำเนินงานจึงมีความเป็น
ระบบ โปร่งใส และมีเสถียรภาพมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการกองทุน (ตามกรอบ 8 ขั้นตอน) กองทุนวันละบาทของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารูดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามกรอบกระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การจูงใจประกายแนวคิด การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน การใช้ศักยภาพผู้นำและทุนชุมชน การแต่งตั้งและพัฒนาแกนนำ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนแนวคิดและงบประมาณสมทบในรูปแบบ “1 บาท 3 ส่วน” ต่อมา มีการจัดตั้งกองทุนอย่างเป็นทางการภายใต้โครงสร้างของ เทศบาลตำบลโกตาบารู พร้อมกำหนดคณะกรรมการจากทุกหมู่บ้าน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน ระบบการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการประชุมติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอการดำเนินงานเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ส่งผลให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากระยะแรกเริ่มเพียงประมาณ 30 คน เป็นมากกว่า 1,800 คน ในปัจจุบัน สะท้อนถึงความเชื่อมั่นของประชาชน และนำไปสู่ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกองทุนในระดับชุมชน

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรค (ตามกรอบทรัพยากรการบริหาร 4M) ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระยะเริ่มต้นของการจัดตั้งกองทุน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านบุคลากร (Man) สมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจหลักการและเงื่อนไขของกองทุน ทำให้เกิดความลังเลในการเข้าร่วม ต้องใช้กระบวนการประชุมและชี้แจงอย่างต่อเนื่อง ด้านงบประมาณ (Money) แม้ช่วงแรกเงินกองทุนยังมีจำนวนไม่มาก แต่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลและ พอช. ทำให้ไม่เกิดปัญหาสภาพคล่อง ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ระบบเอกสารและการจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบในช่วงเริ่มต้น ก่อนพัฒนาแบบฟอร์มและทะเบียนสมาชิกให้มีความชัดเจนมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการ (Management) ระยะแรกการแบ่งบทบาทหน้าที่และการประสานงานยังต้องใช้เวลาปรับตัว แต่เมื่อกำหนดโครงสร้างชัดเจนและมีการประชุมสม่ำเสมอ การดำเนินงานจึงมีเสถียรภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นคุณูปการเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติของการศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับพื้นที่ กล่าวคือ งานวิจัยได้อธิบายให้เห็นกระบวนการบริหารจัดการ กองทุนวันละบาทในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกรอบแนวคิด กระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอนกับกรอบทรัพยากรการบริหาร 4M ซึ่งช่วยให้เข้าใจทั้งมิติของ กระบวนการดำเนินงานและข้อจำกัดในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนได้อย่างชัดเจน ในเชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนที่ต้องการพัฒนาหรือ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานที่มีโครงสร้างการบริหารชัดเจน การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกองทุนในระยะยาว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารจัดการกองทุน จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกองทุนวันละบาทของพื้นที่เทศบาลตำบลโกตาบารูดำเนินงานตามกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจแก่ประชาชน การใช้ศักยภาพของผู้นำชุมชน การพัฒนาแกนนำในพื้นที่ การจัดตั้งกองทุน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการองค์กรชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นฐานสำคัญ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกองทุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมิได้เป็นเพียงกลไกทางการเงินเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่ส่งเสริมการรวมตัวและการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำชุมชนและแกนนำในพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อระบบกองทุน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานของกองทุนมากขึ้น ลักษณะการดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม (Social Capital) ที่อธิบายว่าการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ความไว้วางใจ และเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวและการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ทางสังคมและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2552) ที่อธิบายว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดจากการรวมตัวของประชาชนในชุมชนเพื่อสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือกันเองบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร และประชาชนเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพิชชา นพมาศ (2566) ที่พบว่า การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีประสิทธิภาพมักให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกองทุนในระยะยาว

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งกองทุน โดยเฉพาะด้านความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับหลักการของกองทุน การจัดเก็บเงินสมทบ และระบบการบริหารจัดการของกองทุน สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรชุมชนในระยะเริ่มต้นมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของสมาชิกในการบริหารจัดการองค์กรร่วมกัน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า องค์กรชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของ

สมาชิก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการองค์กรโดยตรง ดังนั้น ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงานจึงมักเกิดความไม่ชัดเจนในด้านบทบาทหน้าที่ การบริหารจัดการข้อมูล และกระบวนการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกองทุนจึงมีความเป็นระบบและมีเสถียรภาพมากขึ้นประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ซึ่งต้องอาศัยทั้งเวลาและการปรับตัวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความคลุมเครือในการดำเนินงาน และส่งเสริมให้การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียชาติ โชติทอง และคณะ (2568) ที่พบว่า อุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมักเกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งองค์กร โดยเฉพาะในด้านความไม่ชัดเจนของบทบาทหน้าที่และระบบการดำเนินงาน แต่เมื่อมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรและระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนแล้ว การดำเนินงานของกองทุนจะมีความต่อเนื่องและมีเสถียรภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการกองทุนควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการอบรมหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน การจัดทำบัญชี การจัดการข้อมูลสมาชิก และการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน
2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัญหาอุปสรรคในระยะแรกมักเป็นข้อจำกัดเชิงพัฒนาการ ดังนั้นพื้นที่ที่เริ่มดำเนินการใหม่ไม่ควรมองปัญหาเริ่มต้นเป็นอุปสรรคถาวร แต่ควรวางโครงสร้างและระเบียบการบริหารให้ชัดเจนตั้งแต่ต้น เพื่อลดความคลุมเครือด้านบทบาทหน้าที่และระบบงาน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำ “กระบวนการบริหารจัดการ 8 ขั้นตอน” ที่พบจากการวิจัยไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะขั้นตอนการสร้างความเข้าใจ การพัฒนาแกนนำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กองทุนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนางานวิจัยเชิงปริมาณหรือวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนผลการวิจัยเชิงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษารูปแบบหรือปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2561). *หลักการบริหาร 4M's ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด*. สืบค้นจาก <http://ioklogistics.blogspot.com>

คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ. (2553). *แนวทางการจัดสวัสดิการชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ.

เครือข่ายสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น. (2550). *สวัสดิการชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ชัยพร พิบูลศิริ. (2549). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

นิคม ผัดแสน. (2540). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอุดรศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เนตรชนก พาคำ, เชิดเกียรติ กุลบุตร, และ พรกมล ระหาญนอก. (2563). *แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 15(51), 68-79.

ประชุม สุวดีถิ. (2551). *เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

ปริญชาติ โชติทอง, ชนัญชิตา ทิพย์ญาณ, และ วาสนา จาตุรัตน์. (2568). *การพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของกองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี*.

พีระ พรนวม. (2544). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

พีระ พรนวม. (2544). *ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มณฑล จันท์แจ่มใส. (2551). *การมีส่วนร่วมของบุคคลต่อโครงการชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

- รอนิง ตอเลาะหะวอ. (20 กุมภาพันธ์ 2569). แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการกองทุนวันละบาท.
(นายไชฟูล เจ๊ะอาแม, ผู้สัมภาษณ์)
- วิภาวนีภ ระวังงานพันธ์ุ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการปรับปรุง
อาคารประเภทศูนย์การค้าขนาดใหญ่.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2552). รายงานการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบัน
พัฒนา องค์กรชุมชน.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (ม.ป.ป.). สวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงในชีวิตของคนชุมชนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สุพิชชา นพมาศ. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแบบความร่วมมือในการบริหารจัดการ
กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลสาคร อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัย การศึกษาวิธีการบริหารและการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยภายใต้การ
สนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.